

розшукову діяльність» даний обов'язок відсутній [3, с. 152-153]. Також, на відміну від негласних слідчих (розшукових) дій, особа позбавлена права оскаржити оперативно-розшукові заходи, які здійснюються щодо неї.

Проаналізувавши наведені вище визначення, можна зробити висновок про те, що негласні слідчі (розшукові) дії та оперативно-розшукова діяльність мають певні спільні ознаки, а саме: таємність; застосування у виняткових випадках, коли необхідну інформацію не можна отримати в інший спосіб; строки проведення. Загалом, негласні слідчі (розшукові) дії та оперативно-розшукова діяльність, маючи спільні витоки та правову природу, все ж таки відрізняються суб'єктним складом, моментом проведення, правовим регулюванням тощо.

Список використаних джерел

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-ХІІ. Київ: Парламентське видавництво, 1992.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651- VI. Київ: Парламентське видавництво, 2012.
3. Костогриз Я. О. Розмежування негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів. Держава та регіони. Серія: Право. 2018. № 1 (59). С. 150 – 154.

Малахова Вікторія Вікторівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Шаповаленко Євген Володимирович,

доцент кафедри оперативно-розшукової
діяльності Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, доцент

РОЛЬ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НПУ У ВИЯВЛЕННІ ТА ДОКУМЕНТУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Злочинність являється негативним фактором, який переслідує розвиток нашого суспільства на протязі усіх відрізків історії. Для ефективної боротьби з нею застосовується оперативно-розшукова діяльність – система гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів [1].

Застосування оперативно-розшукової діяльності з метою виявлення ознак кримінального правопорушення й осіб, що його вчинили, є однією з основних функцій органів Національної поліції і здійснюється

оперативними підрозділами, а саме підрозділами кримінальної та спеціальної поліції.

Діяльність оперативних підрозділів спрямована на виявлення й отримання оперативно значущої інформації про підготовку або вчинення кримінального правопорушення, а також осіб, які їх готують, вчиняють. Відповідно, є одними з основних обов'язків оперативних підрозділів:

- оперативно-розшукове запобігання кримінальним правопорушенням, що нормативно розкривається як обов'язок оперативних підрозділів здійснювати попередження, своєчасне припинення кримінальних правопорушень, викриття їх причин і умов, та профілактику правопорушень;

- виконання письмових доручень слідчого, вказівок прокурора, ухвал слідчого судді, суду про проведення оперативно-розшукових заходів у кримінальному провадженні.

Процес виявлення кримінальних правопорушень передбачає встановлення в навколишньому середовищі характерних змін, які можуть свідчити про підготовку або вчинення таких дій. Діяльність оперативних підрозділів з безпосереднього виявлення ознак кримінального правопорушення починається з одержання інформації про протиправне діяння або подію. Зміст такої інформації після перевірки може дати підстави, що свідчать про наявність ознак кримінального правопорушення, що готувалося або вже вчинене. Інформація може надходити в якій-будь формі, але вона повинна містити сукупність відомостей про кримінальне діяння й умови його вчинення.

Оперативне документування – діяльність оперативних підрозділів зі створення та (або) одержання документів, які містять інформацію, що може бути використана для прийняття рішень в оперативно-розшуковій діяльності, прийняття процесуальних, організаційних і тактичних рішень та доказування у кримінальному провадженні [2].

У зв'язку з цим слід зауважити, що документування оперативними підрозділами має юридичні, організаційні і тактичні особливості залежно від стадій (етапів), на яких воно проводиться, засобів, які при цьому використовуються, та форм, у яких воно втілюється.

Перший етап - це створення оперативно-розшукових документів, які містять фактичні дані про вчинення злочинних дій. Зокрема, це рапорт оперативного працівника про виявлення фактів підготовки або вчинення злочинів. До рапорту можуть бути долучені негласно отримані копії документів, що свідчать про підготовку або вчинення злочинів, звукозапис розвідувального опитування, проведеного оперативним працівником тощо. На цьому етапі дані отримують шляхом оперативного пошуку, який є початковим етапом пізнання в оперативно-розшуковій діяльності. Логічним результатом оперативного пошуку за досліджуваним напрямом діяльності є отримання інформації, яка містить підстави,

визначені у ст. 6 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», в разі виявлення яких відповідно до ст. 9 даного Закону необхідно заводити оперативно-розшукову справу [2].

Оперативно-розшукова справа – спеціальна справа (досьє), в якій концентруються матеріали оперативно-розшукової діяльності оперативних служб, щодо документування протиправних діянь окремих осіб та груп, підозрюваних у підготовці вчиненні злочину, встановлення осіб, які готують кримінальне правопорушення або розшук осіб які ухиляються від кримінального судочинства [3].

Вичерпними підставами заведення оперативно-розшукових справ є наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів про: кримінальні правопорушення, що готуються; осіб, які готують вчинення кримінального правопорушення; осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання; осіб безвісно відсутніх [4]. Мета заведення оперативно-розшукової справи – збирання й аналіз фактичних даних (інформації) про підозрюваних осіб; перевірка й оцінка результатів оперативно-розшукової діяльності, прийняття на їх основі оперативно – розшукових та кримінально – процесуальних рішень.

В подальшому всі оперативно-розшукові заходи проводять лише в межах цієї справи. Саме там концентруються всі документи, створені оперативними працівниками в процесі розробки.

Друга стадія документування кримінальних правопорушень співпадає з оперативною розробкою, яку в теорії оперативно-розшукової діяльності, як і оперативний пошук, вважають формою цієї діяльності. В межах оперативної розробки може використовуватися весь арсенал заходів, передбачений у формі прав оперативних підрозділів у ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». Відповідно до вимог ст. 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» після виявлення оперативним підрозділом (в межах провадження по оперативно-розшуковій справі) ознак кримінального правопорушення, необхідно невідкладно направити зібрані матеріали, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп у цій сфері, до відповідного органу досудового розслідування.

Третя стадія документування оперативними підрозділами кримінальних правопорушень співпадає із досудовим розслідуванням у кримінальному процесі. На цій стадії оперативні підрозділи керуються положеннями статті 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», а також нормами ст. 41 КПК України. Загалом на кожній стадії документування кримінальних правопорушень необхідно враховувати особливості цієї категорії кримінально-караних діянь. Саме

від цих особливостей залежить специфіка організації й тактики заходів, які вживаються оперативними підрозділами [2].

Отже, зазначимо, що роль оперативних підрозділів Національної поліції України у виявленні та документуванні кримінальних правопорушень є важливою. Матеріали, отримані в результаті оперативно-розшукової діяльності, використовуються оперативними підрозділами з метою запобігання кримінальним правопорушенням, їх припинення та в інтересах кримінального судочинства. Реалізація матеріалів оперативної розробки здійснюється шляхом комплексної системи дій, що забезпечують ефективне використання результатів проведених заходів.

Список використаних джерел

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>

2. Андрій Саковський Оперативно-розшукове документування як пошуково-пізнавальний процес і складник оперативно-розшукової діяльності *Науковий вісник Підприємництво, господарство і ПРАВО 2020, №7 С.375-376*

3. Міжнародна поліцейська енциклопедія: у 10 т. / відп. ред.: В.В. Коваленко, Є.М. Моїсєєв, В.Я. Тацій, Ю.С. Шемшученко. Т. 6. Оперативно-розшукова діяльність поліції (міліції). Київ: Атіка, 2010. 1128 с.

4. Оперативно-розшукова діяльність : навч. посіб. / [Є. М. Моїсєєв, О. М. Джужа, Д. Й. Никифорчук та ін.]; за ред. проф. О. М. Джужи. К. : Правова єдність, 2009. 310 с.

Матюшко Дмитро Сергійович,
ад'юнкт відділу докторантури та
ад'юнктури Національної академії
внутрішніх справ

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОРГАНІЗОВАНИХ ГРУП ТА ЗЛОЧИННИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Основним і дійовим засобом боротьби з організованою злочинністю у зарубіжних країнах є її економічний підрив. Як писав міністр фінансів США у 1997 р. Р.Рубін, хоча наркобарони та інші ділки організованої злочинності можуть відокремитись від самих злочинів, вони не можуть дистанціюватись від прибутків від такої діяльності. Це і є їх "ахілесова п'ята"[1, с.194].

Зміст оперативно-розшукової характеристики організованої злочинності складають чотири основні її елементи:

1) структурно-функціональні ознаки організованих злочинних угруповань (структуру організованого злочинного угруповання як